

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ, ОБВИНЯЕМИ И ОСЪДЕНИ ЛИЦА ПРЕЗ 2019 ГОДИНА

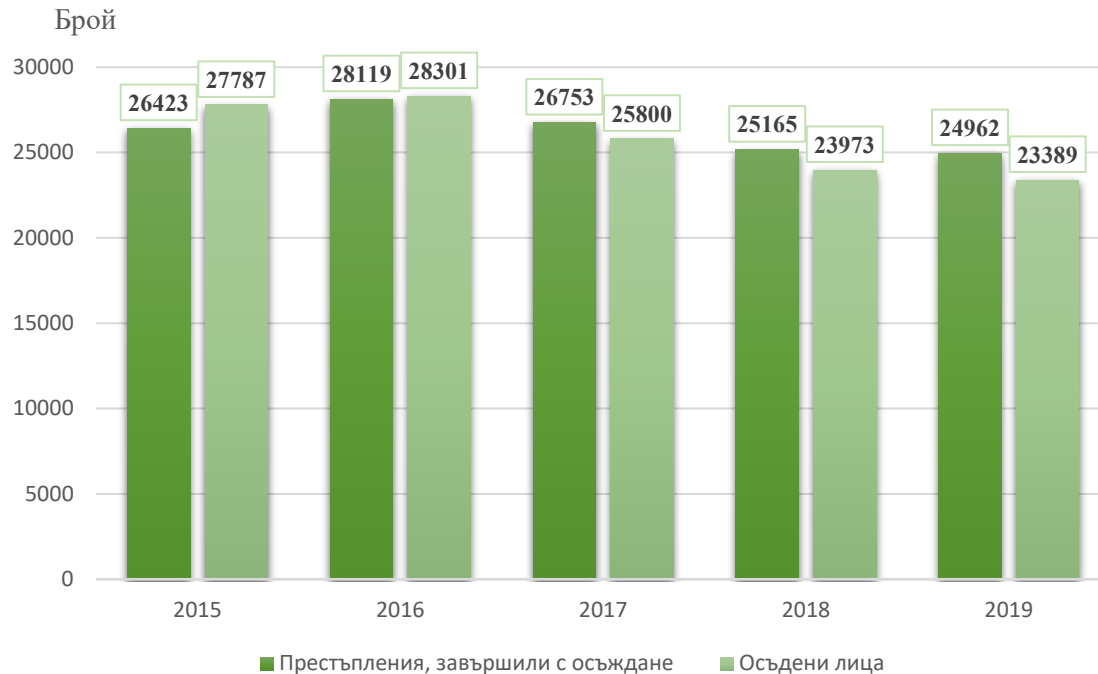
През 2019 г. са приключили делата за 30 276 извършени престъпления. От тях 10 577 са завършили с ефективно осъждане, 14 385 - с условно осъждане, 669 - с оправдаване, 270 - с прекратяване, а 4 375 - с освобождаване от наказание.

С ефективни и условни присъди са приключили делата за 24 962 извършени престъпления, което е с 0.8% по-малко в сравнение с 2018 година. От всички престъпления, завършили с осъждане, 12 029 (48.2%) са извършени през 2019 г., 7 685 (30.8%) - през 2018 г., а 5 248 (21.0%) - през предходни години.

През 2019 г. **обвиняеми** са били 28 774 лица, от които:

- с ефективна осъдителна присъда са приключили делата на 9 939 лица, или 34.5% от общия брой на обвиняемите;
- условно осъдени са 13 450 лица (46.8%);
- освободени от наказателна отговорност са 4 507 лица (15.7%);
- оправдани са 585 обвиняеми лица (2.0%);
- прекратени са делата на 293 лица (1.0%).

Фиг. 1. Престъпления, завършили с осъждане, и осъдени лица през периода 2015 - 2019 година

Броят на **осъдените лица с влезли в сила присъди** през 2019 г. е 23 389, което е с 2.4% по-малко в сравнение с 2018 година.

Осъдените непълнолетни лица (14 - 17 години) са 1 023, или 4.4% от всички осъдени.

През 2019 г. **коэффициентът на криминална активност**¹ е 388 на 100 000 души от наказателноотговорното население² и намалява с 1.8% в сравнение с 2018 година (табл. 1).

1. Коэффициенти на криминална активност на 100 000 души по пол на осъдените лица

Години	Общо	Мъже	Жени
2015	445	846	72
2016	457	865	79
2017	421	802	68
2018	395	751	64
2019	388	742	61

Най-висок е коэффициентът на криминална активност за възрастовата група 18 - 24 години - 1 115 осъдени на 100 000 души от съответното население. С нарастване на възрастта стойността на коефициента намалява, като за лицата на възраст 50 и повече години той е 115 на 100 000 души от населението в тази възрастова група.

Коефициентът на криминална активност на непълнолетните лица е 408 на 100 000 души от населението (табл. 2), като най-висок е за лицата на възраст 17 години - 736 на 100 000 души от населението на тази възраст.

2. Коэффициенти на криминална активност на 100 000 души по възраст на осъдените лица

Възраст	2018	2019
Общо	395	388
14 - 17	400	408
18 - 24	1127	1115
25 - 29	896	899
30 - 39	673	663
40 - 49	389	392
50 и повече	117	115

¹ Осъдени лица на 100 000 души от средногодишното население на възраст 14 и повече години.

² Лица, за които са изпълнени условията на чл. 31, ал. 1 или ал. 2 от НК (вж. Методологичните бележки).

Престъпления, завършили с осъждане, и осъдени лица по глави от Наказателния кодекс (НК) и някои видове престъпления

Общопасни престъпления¹

През 2019 г. най-голям е броят на **общопасните престъпления** - 12 826, или 51.4% от общия брой на престъпленията, завършили с осъдителни присъди. Осъдените за извършването на този вид престъпления са 11 344, или 48.5% от общия брой на осъдените лица. В сравнение с предходната година през 2019 г. се наблюдава намаляване както на броя на престъпленията (с 1.8%), така и на броя на осъдените лица (с 3.3%).

В структурата на общопасните престъпления най-голям е броят на *престъпленията по транспорта и съобщенията* - 9 393, или 73.2% от общия им брой. За извършването им са осъдени 8 472 лица, или 74.7% от осъдените за извършени общопасни престъпления.

Престъпленията, свързани с наркотици, през 2019 г. са 2 834, а наказаните за тях лица са 2 343.

Престъпления против собствеността²

На второ място в структурата на престъпленията, завършили с осъждане през 2019 г., са тези **против собствеността**. С осъдителна присъда са приключили делата за 4 926 извършени престъпления (19.7% от всички, завършили с осъждане), което е с 0.5% по-малко в сравнение с предходната година. Осъдените лица са 5 480, или 23.4% от общия брой на осъдените през 2019 година.

Сред престъпленията против собствеността най-разпространени са *кражбите на имущество* - 66.6% от престъпленията против собствеността и 13.1% от общия брой на всички престъпления, завършили с осъждане. С осъдителна присъда са приключили делата за 3 281 извършени кражби, а осъдените за тях лица са 3 831.

По своята правна и криминална характеристика *грабежите* са сред най-тежките престъпления против собствеността. През 2019 г. за 484 грабежа са осъдени 571 лица.

За извършени 441 *измами* са осъдени 460 лица, или 8.4% от осъдените за престъпления против собствеността.

Престъпления против дейността на държавни органи и обществени организации и лица, изпълняващи публични функции³

През 2019 г. с осъждане са завършили 1 417 **престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции**, което е 5.7% от всички наказани престъпления. За извършването им са осъдени 1 239 лица, или 5.3% от общия брой на осъдените лица.

Незаконното преминаване през граница е най-разпространеният вид сред тези престъпления. За 615 нарушения на държавната граница са осъдени 578 лица, или съответно 43.4% от престъпленията и 46.7% от осъдените за престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции. В сравнение с 2018 г. е

¹ Включват престъпления, извършени по общопасен начин или с общопасни средства, по транспорта и съобщенията, против народното здраве и околната среда, при използването на атомната енергия за мирни цели и други.

² Включват: кражба и грабеж на имущество, присвояване, измама, изнудване, вещно укривателство, унищожаване и повреждане на имущество, злоупотреба на доверие.

³ Включват престъпления против реда на управлението, престъпления по служба, против правосъдието и подкуп.

регистриран спад с 0.3% на престъпленията, завършили с осъждане, и с 13.2% на осъдените лица за извършването на този вид престъпления.

За 64 *превеждания през граница* са осъдени 92 лица, или 7.4% от наказаните за престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции.

Престъпления против стопанството¹

През 2019 г. с осъдителна присъда са приключили делата за 1 451 извършени **престъпления против стопанството**, или 5.8% от общия брой на наказаните престъпления, като за тях са осъдени 1 474 лица, или 6.3% от всички осъдени.

Престъпления против личността²

През 2019 г. са наказани 1 905 **престъпления против личността** (7.6% от всички престъпления, завършили с осъждане). За извършването им са осъдени 1 511 лица, или 6.5% от общия брой на лицата с влезли в сила присъди през годината.

Сред престъпленията против личността най-много са причинените *телесни повреди*, като с осъдителна присъда са завършили делата за 777 престъпления. Броят на осъдените лица за извършването на този вид престъпления е 706, или 46.7% от общия брой на осъдените за извършени престъпления против личността.

С изключително висока обществена опасност сред престъпленията против личността са *умишлените убийства*. С осъдителни присъди са завършили делата за 71 убийства (довършени и опити), като за извършването им са осъдени 82 лица.

С осъждане са приключили 245 наказателни дела за *разврат*, а осъдените лица са 205.

Наказаните през 2019 г. *изнасилвания* (довършени и опити) са 47, като за тях са осъдени 40 извършители.

За *трафик на хора* с осъдителни присъди са завършили 142 наказателни дела. Осъдените лица за този вид престъпления са 29.

Осъдени лица за други видове престъпления

През 2019 г. са осъдени за извършването на:

- документни престъпления - 747 лица (3.2% от всички осъдени);
- престъпления против реда и общественото спокойствие - 643 лица (2.7%);
- престъпления против брака, семейството и младежта - 642 лица (2.7%);
- престъпления против правата на гражданите - 210 лица (0.9%);
- за престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната система са осъдени 95 лица (0.4%).

¹ Включват общи стопански престъпления, престъпления против кредиторите и в отделни стопански отрасли, против митническия режим и против паричната и кредитната система.

² Включват убийства, телесни повреди, отвлечане и противозаконно лишаване от свобода, принуда, обида и клевета, разврат и трафик на хора.

Осъдени лица по пол и възраст

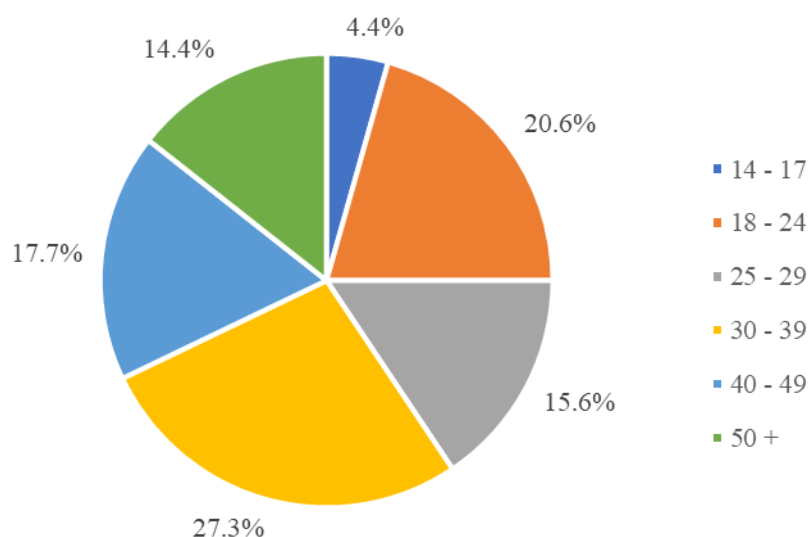
Разпределението на осъдените през 2019 г. лица по пол и възраст е следното:

- Броят на осъдените мъже е 21 496, или 91.9% от всички осъдени лица. Най-голям е дялът на мъжете с влязла в сила присъда във възрастовата група 30 - 39 години - 27.3% от общия брой на осъдените мъже.

- Осъдените жени са 1 893 (8.1%).

Коефициентът на криминална активност на мъжете е 742 на 100 000 души от наказателноотговорните мъже, а на осъдените жени - 61 на 100 000 души от съответното население.

Фиг. 2. Структура на осъдените лица през 2019 г. по възраст

Осъдени лица по наложени наказания

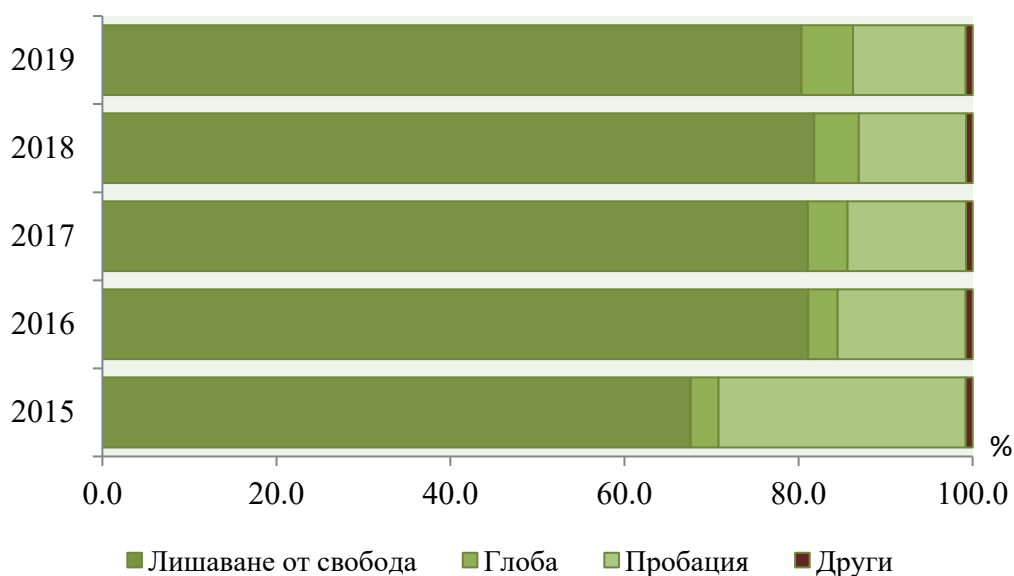
В структурата на осъдените лица по наложени наказания най-голям е относителният дял на *лишените от свобода*. През 2019 г. те са 18 787, или 80.3% от общия брой на осъдените лица. Най-голям е относителният дял на лишените от свобода за срок до 6 месеца (51.3% от всички осъдени на лишаване от свобода), следвани от лишените от свобода за срок от 6 месеца до 1 година - 30.3% (табл. 3).

3. Осъдени на лишаване от свобода през 2019 година

Осъдени лица с наложено наказание „лишаване от свобода“	Брой	Структура - %
Общо	18787	100.0
До 6 месеца	9631	51.3
От 6 месеца до 1 година	5697	30.3
От 1 до 3 години	2991	15.9
От 3 до 5 години	275	1.5
От 5 до 10 години	138	0.7
От 10 до 15 години	29	0.2
От 15 до 20 години	19	0.1
От 20 до 30 години	7	0.0

Наказанието *пробация* е наложено на 3 029 лица (13.0% от всички осъдени), *глоба* - на 1 392 лица (6.0%), а *обществено порицание* - на 180 лица. На *дожivotен затвор* е осъдено 1 лице.

Фиг. 3. Структура на осъдените лица по наложени наказания през периода 2015 - 2019 година

Методологични бележки

Статистическите данни за престъпленията, завършили с осъждане, и осъдените лица са взети в сила присъди са на базата на годишни данни, получавани от окръжните, районните и военните съдилища и от Специализирания наказателен съд.

Обект на наблюдение е дейността на районните и окръжните съдилища по наказателните дела от общ, частен и административен характер. От 1998 г. е включена и информация за дейността на военните съдилища, а от 2012 г. - и на Специализирания наказателен съд. Не е включена информация за резултатите от дейността на Върховния касационен съд.

Единици на наблюдение са престъпленията, завършили с осъждане, и осъдените лица с взети в сила присъди.

В броя на престъпленията и осъдените лица за дадена отчетна година се включват тези, на които присъдата е влязла в сила през същата година.

В броя на обвиняемите лица се включват осъдените, условно осъдените, оправданите, освободените от наказание и лицата, на които делата са прекратени.

В броя на осъдените лица се включват всички осъдени лица на някакво наказание, включително и условно осъдените.

В броя на престъпленията, завършили с осъждане, се включват всички престъпления, завършили с осъждане, независимо дали са извършени от едно или повече лица.

Възрастта на осъдените лица е посочена в навършени години към момента на извършване на престъплението.

Непълнолетни са навършилите 14 години, но ненавършили 18 години лица.

Пълнолетни са лицата на възраст 18 и повече години.

Осъдените непълнолетни лица се включват в общия брой на осъдените лица.

Съгласно чл. 31, ал. 1 и 2 от НК **наказателноотговорно** е пълнолетно лице, навършило 18-годишна възраст, което в състояние на вменяемост може да извърши престъпление. **Непълнолетно лице** - навършило 14 години, но ненавършило 18 години, е **наказателноотговорно**, ако е могло да разбира свойството и значението на деянието и да ръководи постъпките си.

Коефициентът на криминална активност е изчислен като отношение на броя на осъдените лица към броя на наказателноотговорното (на 14 и повече навършени години) средногодишно население за съответната година на 100 000 души.

Данните за престъпленията, завършили с осъждане, и осъдените лица са получени на основата на информация от изследвания на Националния статистически институт и данни от административен източник - Единната информационна система за противодействие на престъпността (ЕИСПП).

Повече информация и данни от изследването „Престъпления, обвиняеми и осъдени лица“ са достъпни в Информационна система ИНФОСТАТ (https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/module.jsf?x_2=56) и на сайта на НСИ (www.nsi.bg), раздел „Правосъдие и престъпност“.

Приложение

Таблица 1

Престъпления, завършили с осъждане по глави от Наказателния кодекс и някои видове престъпления¹

(Брой)

Глави от Наказателния кодекс и някои видове престъпления	2015	2016	2017	2018	2019
Общо²	26423	28119	26753	25165	24962
в това число:					
Престъпления против личността	1757	1770	1745	1690	1905
в това число:					
Умишлени убийства (довършени и опити)	120	97	90	89	71
Причинени телесни повреди	758	766	836	730	777
Разврат	251	260	247	255	245
в т.ч. изнасилване (довършено и опит)	55	66	44	63	47
Престъпления против брака, семейството и младежта	857	826	749	626	653
Престъпления против собствеността	6523	6345	5692	4951	4926
в това число:					
Кражби	4593	4281	3752	3193	3281
Грабежи	576	574	605	539	484
Присвоявания	115	133	134	126	120
Престъпления против стопанството	2133	2349	2009	1797	1451
Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната система	180	135	141	99	99
Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции	2699	2401	1681	1307	1417
Документни престъпления	957	1276	1035	934	886
Престъпления против реда и общественото спокойствие	524	566	597	542	577
в т.ч. хулиганство	383	414	421	383	412
Общопасни престъпления	10490	12201	12837	13065	12826
в това число:					
Престъпления по транспорта и съобщенията	8116	9473	9731	10108	9393
Противозаконно отнемане на МПС	180	177	181	164	155
Престъпления, свързани с наркотици	1739	2079	2402	2360	2834
Военни престъпления	1	8	4	3	2

¹ Според влезлите в сила присъди.

² Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.

Таблица 2

Осъдени лица по глави от Наказателния кодекс и някои видове престъпления¹

Глави от Наказателния кодекс и някои видове престъпления	2015	2016	2017	2018	2019
Общо²	27787	28301	25800	23973	23389
в това число:					
Престъпления против личността	1477	1464	1509	1444	1511
в това число:					
Умишлени убийства (довършени и опити)	132	101	102	98	82
Причинени телесни повреди	701	739	789	700	706
Разврат	208	220	211	208	205
в т.ч. изнасилване (довършено и опит)	51	61	47	65	40
Престъпления против брака, семейството и младежта	817	785	699	585	642
Престъпления против собствеността	8041	7431	6427	5579	5480
в това число:					
Кражби	6054	5346	4443	3802	3831
Грабежи	706	668	703	641	571
Присвоявания	116	126	138	127	118
Престъпления против стопанството	2154	2410	2023	1767	1474
Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната система	151	121	136	94	95
Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции	3577	2689	1732	1280	1239
Документни престъпления	644	868	830	785	747
Престъпления против реда и общественото спокойствие	567	561	595	539	643
в т.ч. хулиганство	402	401	355	336	399
Общопасни престъпления	10093	11737	11582	11736	11344
в това число:					
Престъпления по транспорта и съобщенията	7960	9273	8979	9250	8472
Противозаконно отнемане на МПС	182	172	190	166	177
Престъпления, свързани с наркотици	1570	1906	1991	1963	2343
Военни престъпления	-	5	5	3	2

¹ Според влезлите в сила присъди.

² Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.

Таблица 3

Осъдени лица с влезли в сила присъди по пол

Пол	2015	2016	2017	2018	2019
	Брой				
Общо¹	27787	28301	25800	23973	23389
Мъже	25446	25778	23662	21951	21496
Жени	2341	2523	2138	2022	1893
	Структура - %				
Общо¹	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Мъже	91.6	91.1	91.7	91.6	91.9
Жени	8.4	8.9	8.3	8.4	8.1

¹ Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.

Таблица 4

Осъдени лица с влезли в сила присъди по възраст

Възраст	2015	2016	2017	2018	2019
	Брой				
Общо¹	27787	28301	25800	23973	23389
14 - 17	1243	1108	1152	999	1023
18 - 24	6909	6014	5224	5003	4826
25 - 29	4486	4546	4125	3872	3640
30 - 39	7317	7697	7076	6557	6384
40 - 49	4595	5030	4527	4141	4148
50 и повече	3237	3906	3696	3401	3368
	Структура - %				
Общо¹	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
14 - 17	4.5	3.9	4.5	4.2	4.4
18 - 24	24.9	21.2	20.2	20.8	20.6
25 - 29	16.1	16.1	16.0	16.2	15.6
30 - 39	26.3	27.2	27.4	27.3	27.3
40 - 49	16.5	17.8	17.6	17.3	17.7
50 и повече	11.7	13.8	14.3	14.2	14.4

¹ Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.

Таблица 5

Осъдени лица с влезли в сила присъди по наложени наказания

(Брой)

Наложени наказания	2015	2016	2017	2018	2019
Общо¹	27787	28301	25800	23973	23389
в т.ч. условно осъдени	13220	16548	14773	14310	13450
Лишаване от свобода	18783	22950	20918	19615	18787
Доживотен затвор	-	6	2	2	1
Доживотен затвор без замяна	2	1	3	-	-
Глоба	889	954	1174	1221	1392
Пробация	7884	4172	3509	2960	3029
Други	229	218	194	175	180

¹ Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.